

Parlamentarni izbori 2023. godine u Crnoj Gori

Izvještaj

Projekat nadgledanja izbora podržava Nacionalna zadužbina za demokratiju (NED).

Projekat posmatranja izbora, medija monitoringa i suzbijanja dezinformacija takođe su pomogli:

Procjene i zaključci koje saopštavamo su isključiva odgovornost CDT-a i ne moraju nužno da odražavaju stavove donatora.

Parlamentarni izbori 2023. godine u Crnoj Gori

Izvještaj

Podgorica, jul 2023.

Ključni zaključci monitoringa

Parlamentarni izbori u Crnoj Gori održani su u mirnom ambijentu, uz načelno poštovanje procedura. Izborni dan je protekao bez većih nepravilnosti koje bi mogle uticati na ishod izbora.

Rad Državne izborne komisije i u ovom izbornom procesu obilježilo je donošenje odluka u partijskom interesu koje nijesu bile u skladu sa zakonom. Ova praksa zabilježena je u toku procesa prigovora i žalbi, kada je DIK većinom glasova predstavnika političkih partija odbila pet prigovora, uprkos tome što su nesporno utvrđene nepravilnosti koje su članom 89 ZIOP predviđene kao razlog za obavezno ponavljanje izbora. Ovo je suprotno postupanju DIK-a u istim pravnim situacijama u nekim ranijim izbornim procesima. Sjednice ove institucije su bile otvorene za javnost, njene odluke su blagovremeno objavljivane na sajtu, a građanima je omogućena i provjera potpisa podrške listama putem sigurne aplikacije. DIK je usvojila i pravila za online prenos sjednica, no ta funkcija nažalost nije implementirana u toku ovog izbornog procesa.

Kompetitivna kampanja je u najvećem dijelu sprovedena uz poštovanje demokratskih standarda iz Kodeksa za fer i demokratske izbore, koji je na predlog CDT-a potpisala većina učesnika izbora.

Ono što se u predizbornom periodu izdvojilo kao kršenje standarda i dobrih praksi je masovna zloupotreba javnih resursa kroz predizborna zapošljavanja, isplate iz budžeta, i intezivna funkcionerska kampanja koja se predstavljala kao redovna aktivnost javnih funkcionera.

U posljednjoj sedmici izbora je došlo i do zloupotrebe ovlašćenja i institucija bezbjednosti za diskreditaciju nosioca liste Evropa sad, Milojka Spajića. I dok ozbiljne optužbe o nezakonitom finansiranju i drugim poslovima treba da budu efikasno provjerene od strane nadležnog tužilaštva, isticanje ovoga kao teme od značaja za nacionalnu bezbjednost u posljednjim danima kampanje je jasan primjer zloupotrebe institucija.

Skupština Crne Gore je iz neobjašnjivih razloga kasnila s upućivanjem poziva za praćenje parlamentarnih izbora Kancelariji za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), čime je rizikovana izostanak međunarodnih posmatrača. Tek nakon ponovljenih direktnih intervencija i javnih apela, ovaj poziv je upućen 28. aprila, pa je ODIHR 5. maja uspostavio misiju za praćenje izbora.

I domaćim i stranim posmatračima je, na osnovu mišljenja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (AZLP) ograničeno pravo na posmatranje izbora, kroz uskraćivanje uvida u proces verifikacije procesa podrške izbornim listama.

Institucionalni i pravni okvir

Predsjednik Crne Gore raspisao je 17. marta vanredne parlamentarne izbore za 11. jun 2023. godine, nakon što je dan ranije donio ukaz o raspuštanju Skupštine Crne Gore. U ukazu, Đukanović se pozvao na član 92 Ustava Crne Gore koji definiše formu raspuštanja Skupštine - ukazom predsjednika, ali sami ukaz nije sadržao nikakvo obrazloženje razloga raspuštanja parlamenta. U kasnijim interpretacijama ukazano je na to da je odluka rukovođena odredbama Zakona o predsjedniku, koji čeka provjeru ustavnosti i oko čije neusklađenosti sa ustavom postoji široka saglasnost u pravnoj zajednici.

Dio političkih partija je bio uporan u traženju pravnih i političkih mogućnosti za odlaganje izbora, ali je i dio stručne javnosti smatrao da predsjednik nije imao pravo da raspusti parlament. Parlamentarna većina podnijela je Ustavnom sudu inicijativu za ocjenu ustavnosti ukaza o raspuštanju Skupštine, ali ovaj sud nije mogao odlučiti o inicijativi, budući da trenutno ima samo šest sudija koji su bili podijeljeni oko odluke.

Ustavni sud je na ovaj način propustio priliku da ojača sopstveni kredibilitet u javnosti, i doprinese integritetu izbornog procesa, opredijelivši se za izbjegavanje donošenja odluke i odlaganje ocjenjivanja ustavnosti Zakona o predsjedniku Crne Gore.

Pojedini podnosioci prigovora i žalbi su zloupotrebljavali sistem zaštite biračkog prava, kroz podnošenje velikog broja neutemeljenih prigovora i odugovlačenja prijema odgovora na njih. Takođe, Ustavni sud je nastavio raniju praksu netransparentnosti, pa javnost nije bila blagovremeno upoznata s brojem i statusom pristiglih žalbi, kao i ni s tim da li su one, u skladu sa hitnom prirodnom postupka po izbornim žalbama, odmah po prijemu upućivane na izjašnjavaње nadležnoj izornoj komisiji. Zbog ovoga se proces utvrđivanja konačnih rezultata neoprazdano odužio.

I ovaj izborni proces sproveden je na temelju izbornih zakona koji godinama nijesu reformisani u pravcu usklađivanja sa univerzalno prihvaćenim standardima za demokratske izbore i preporukama koje iznova upućuju domaće i međunarodne posmatračke misije.

Birački spisak i njegova tačnost i transparentnost

Kada je u pitanju birački spisak, Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) ni u ovom izbornom ciklusu nije pokazalo potreban nivo transparentnosti.

MUP je, nakon raspisivanja izbora, prekršio zakonom propisanu obavezu objavljivanja podataka o promjenama nastalim u biračkom spisku, koje je bio dužan da objavi u roku od 48 časova od dana raspisivanja izbora.

Potom je objavio podatke, sabirajući, po njihovim navodima, i one birače koji će napuniti 18 godina do dana izbora i time steći pravo glasa. S obzirom na to da MUP nije pravovremeno iskomunicirao tu činjenicu i time odstupanje broja birača u odnosu na broj birača za prvi krug predsjedničkih izbora, u javnosti su se pojavile sumnje da se rade malverzacije sa brojem upisanih birača što se negativno odrazilo na povjerenje u izborni proces.

Iako su izbori raspisani 17. marta, MUP je tek 21. aprila objavio javni poziv za predlaganje predstavnika NVO za člana Zajedničkog tima za praćenje ažurnosti i tačnosti biračkog spiska. Potom je 11. maja objavljeno da je predložen jedan član iz reda NVO, ali na internet stranici MUP-a nije dostupna odluka o formiranju Zajedničkog tima i nije dostupna informacija ko sve sačinjava tim, niti su dostupne informacije o radu ovog tima. U pozivu je naznačeno će MUP u roku od pet dana od objave liste kandidata/kinja predloženih za člana ovog radnog tijela, izabrati onog kandidata/kinju za kojeg je dostavljeno najviše predloga NVO-a.

U situaciji kada ne postoje uslovi i mogućnost za reformu biračkog spiska i izvornih registara iz kojih se on sastoji, formiranje ovakvih radnih tijela može da bude od značaja za sprovođenje makar elementarnih kontrola i provjera biračkog spiska. Ovo je pokazala i prethodna praksa formiranja ovih timova za izbore 2016. i 2020. godine. Ipak, tim nije pravovremeno formiran što je moralo ograničiti domete njegovog rada. Nije poznato da je ovaj tim obavještavao javnost o svojim aktivnostima i eventualnim rezultatima svog rada.

Netransparentnost je nastavljena ćutanjem MUP-a povodom zahtjeva naše organizacije za dostavljanjem statističkih podataka o broju građanki i građana koji su stekli crnogorsko državljanstvo prijemom u toku 2022. i 2023. godine i podatka da li je neko od tih lica upisano u birački spisak, što je u suprotnosti sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

Biračima je omogućeno da direktno, putem internet portala www.biraci.me, te „call-centra“ mogu dobiti informaciju o tome da li su upisani u birački spisak i na kojem biračkom mjestu glasaju.

Proces podnošenja kandidatura

Proces potvrđivanja izbornih lista sproveden je bez kontroverzi koje su obilježile predsjedničke izbore. DIK je zauzela potpuno drugačiji pristup, i odlučila da se ne bavi istragama o mogućim dvojnim državljanstvima i prebivalištima kandidata. Tako je Milojko Spajić, koji zbog ranije nepravredne odluke DIK nije mogao biti kandidat za predsjednika Crne Gore, bez problema potvrđen kao

nosilac jedne od izbornih lista. DIK je ovoga puta postupila u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, ali to ne govori o povećanju pravnog znanja ili promjeni pravnog stava članova DIK iz političkih partija, nego o promjeni političke direktive po kojoj odlučuju.

Nevladinim organizacijama i međunarodnim posmatračkim misijama akreditovanim za nadgledanje izbora i u ovom izbornom procesu uskraćeno je pravo na posmatranje procesa verifikacije potpisa podrške, pod izgovorom zaštite ličnih podataka.

Iako službeno ovlaštenje za posmatranje izbora koje izdaje DIK, garantuje posmatračima izbora da mogu pratiti tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (AZLP) je ostala pri stavu da zakon ne omogućava pravo uvida u potpise podrške posmatračima. Na taj način je ograničeno pravo na posmatranje izbora koje je međunarodni standard, i uskraćena mogućnost provjere je li proces kandidovanja zakonit.

Verifikacija potpisa podrške i potvrđivanje kandidatura je esencijalni segment rada izborne administracije, i uskraćivanjem uvida u potpise DIK onemogućava posmatračima suštinu njihovog posla.

Građani su i ovoga puta CDT-u uputili nekoliko prijava da im je potpis falsifikovan i te informacije su proslijeđene tužilaštvu. Broj ovih prijava je značajno manji nego na predsjedničkim izborima.

CDT je pozvao AZLP da iskoristi ovlaštenja za vršenje nadzora iz Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, i proaktivno i blagovremeno provjeri da li politički subjekti na zakonit način prikupljaju potpise podrške izbornim listama za parlamentarne izbore. AZLP je saopštila da nema kapaciteta da izvrši te provjere, i pozvala političke subjekte na poštovanje zakona tek nakon što su svi potpisi bili prekupljeni i predati DIK. Na ovaj način je AZLP demonstrirala da zakon važi samo za one koji dobrovoljno pristanu na njegovo poštovanje, dok se masovne zloupotrebe podataka uključujući i glasine o postojanju “tržišta” za prodaju potpisa ignorišu i prolaze nekažnjeno.

Kodeks za fer i demokratske izbore

Na inicijativu naše organizacije, prvi put nakon 2014. godine, liste koje učestvuju na izborima su potpisale Kodeks za fer i demokratsku kampanju (Kodeks). Kodeks je potpisalo 14 od 15 lista koje su učestvovala na izborima, a ceremoniji potpisivanja su prisustvovali predstavnici relevantnih državnih institucija koje imaju nadležnosti u izbornom procesu, misija OSCE/ODIHR, relevantne nevladine organizacije koje se bave izborima i predstavnici međunarodne zajednice u Crnoj Gori.

Kodeks je, pored obaveze poštovanja svih zakonskih odredbi koje se odnose na izborni proces, obuhvatio i mnoge pravne praznine koje postoje u zakonodavstvu. Fokus njegovih odredbi je stavljen na vođenje nenasilne kampanje, sprečavanje vršenja pritiska na birače, sprečavanje zloupotrebe javnih resursa i funkcija, transparentno finansiranje kampanje, poštovanje slobode medija, sprečavanje širenja dezinformacija, sprečavanje nedozvoljenih domaćih i inostranih uticaja na izborni proces, saradnju lista sa predstavnicima izborne administracije, odgovorno ponašanje na društvenim medijima, institucionalno rješavanje sporova, te prihvatanje slobodno izražene građana/ki.

Kodeksom je predviđeno da CDT formira multidisiplinarni tim, sastavljen od stručnjaka/inja za pojedine oblasti izbornog procesa i mreže regionalnih i opštinskih koordinatora/ki koji će, u saradnji sa potpisnicima, pratiti njegovo sprovođenje, analizirati svaku pojedinačnu prijavu vezanu za kršenje njegovih odredbi i adekvatno reagovati. Ovaj tim je sprovodio monitoring svih poštovanja svih njegovih odredbi.

Naša generalna ocjena je da je velika većina odredbi Kodeksa poštovana od strane svih potpisnika, a toku izbornog procesa nije bilo zvaničnih prijava lista vezanih za njihovo kršenje.

Kodeks je poštovan u dijelu odredbi koji se odnosi na nenasilno ponašanje političkih subjekata i izostanak ometanja promotivnih skupova i slobodnog učestvovanja u izornoj kampanji, odnosno promocije svojih političkih ideja i principa.

Takođe, nije primijećeno značajnije ugrožavanja slobode i privatnosti građana/ki od strane političkih subjekata što jeste bila masovna pojava u prethodnim izbornim procesima. Takođe, nijesu zabilježene uvrede između političkih protivnika kao ni neopravdanog podizanja tenzija, prijetnji ili poziva na nasilje. Nije bilo javnih iskaza netrpeljivosti ili mržnje predstavnika izbornih lista prema pripadnicima drugih naroda, konfesija ili manjinskih grupa.

Izborne liste su na korektan i profesionalan način tretirale medijske kuće i nijesmo zabilježili pokušaje ugrožavanja slobode izražavanja, ometanja rada medija ili sprečavanja novinara da obavljaju svoj posao odnosno izvještavaju u kampanji.

Odredbe Kodeksa su poštovane u toku izbornog dana i izuzev sporadičnih slučajeva nijesu zabilježena njegova sistemska kršenja.

Izborne liste su poštovale odredbe Kodeksa koje se odnose na prihvatanje rezultata izbora, uzdržavale su se od fiktivnih žalbi koje bi opstruisale završetak izbornog procesa i uzdržale su se od organizovanja proslava prije objavljivanja kredibilnih rezultata izbora.

Ipak, u toku kampanje, CDT tim je registrovao nekoliko pojava koje predstavljaju kršenje njegovih odredbi:

- Nakon objavljivanja slučaja “Do Kvon” dio političkih aktera kršio odredbe Kodeksa koje se odnose na uzdržavanje od nedozvoljene diskreditacije političkih protivnika, ali i nedozvoljenih uticaja na državne institucije u ove svrhe. Uloga predsjednika Vlade u ovom slučaju te sazivanje sjednice Vijeća za nacionalnu bezbjednost, jasna je zloupotreba koja je protivna odredbama Kodeksa. Nadležnost za takve aktivnosti ima tužilaštvo, a ne Vlada;
- Primijećena je značajno pojačana aktivnost državnih organa, tzv. funkcionerska kampanja, sa ciljem ostvarivanja prednosti za liste kojima pripadaju državni funkcioneri koji su učestvovali u ovim aktivnostima. Zabilježili smo preko 42 slučaja ove kampanje u čemu su prednjačili Vladini funkcioneri ali je bilo i nekoliko zabilježenih slučajeva učešća u funkcionerskoj kampanji i na nivou lokalnih uprava i rukovodilaca kompanija u državnom većinskom vlasništvu;
- Na osnovu izvještaja nevladine organizacije MANS, mediji su prenijeli da je u toku predizborne kampanje zaključeno preko 12000 ugovora koji se mogu okarakterisati kao zapošljavanje sa ciljem ostvarivanja prednosti na izborima. Iako je većina ovih ugovora sklopljena prije potpisivanja Kodeksa, smatramo da je važno notirati u ovom izvještaju;
- U više navrata, u posljednjih 14 dana kampanje, su se pojavili navodi o nelegalnom finansiranju kampanje. Za objektivnu ocjenu poštovanja ovog dijela Kodeksa potrebno je više vremena i informacija, pa ćemo se o njima odrediti nakon postupanja tužilaštva i Agencije za sprječavanje korupcije.
- Registrovan je jedan slučaj uništavanja bilborda koalicije “Hrabro se broji” i liste SDP-a;
- Iako je obim dezinformacija u ovoj kampanji značajno manji u odnosu na prethodne, širenje dezinformacija sa ciljem ostvarivanja boljeg rezultata na izborima ili pokušaj umanjenje rezultata za protivkandidate ostaje zabilježena pojava i u ovom izbornog procesu, naročito u pogledu izvještavanja pojedinih medija iz Srbije o aferi “Do Kvon”;
- U toku ove izborne kampanje zabilježeno je manje ispoljavanje političkih i finansijskih uticaja iz inostranstva u odnosu na prethodne izborne kampanje.
- U procesu prigovora i žalbi jedna izborna lista koja nije prešla cenzus uputila je veliki broj prigovora zbog povrede biračkog prava tražeći ponavljanje glasanja. Ilustracije radi, traženo je ponavljanje glasanja na svih 208 biračkih mjesta u Podgorici. Ovi prigovori su upućeni bez prethodnog uvida u izborni materijal, napisani su po šablonu, i podnosilac u njima nije iznio ozbiljne i argumentovane tvrdnje kojima bi ukazao na povredu

prava na slobodne izbore. Ovakav pristup se ne može protumačiti drugačije nego kao pokušaj opstrukcije završetka izbornog procesa, koji je u surotnosti sa univerzalnim standardima za demokratske izbore i pravnim standardima ustanovljenim od strane Evropskog suda za ljudska prava, i konstituše kršenje Kodeksa.

Finansiranje izborne kampanje

Jedno od ključnih obilježja izborne kampanje je zloupotreba državnih resursa u izborne svrhe, kroz partijsko zapošljavanje i funkcionersku kampanju kao dva najrasprostranjenija oblika.

Po podacima koje su dostavljene Agenciji za sprječavanje korupcije (ASK), a koje je analizirao MANS, tokom kampanje za predsjedničke i parlamentarne izbore u državnoj upravi je radno angažovano blizu 6300 lica i sklopljeno je preko 12000 ugovora. Više od polovine ugovora sklopljeno na određeno vrijeme, blizu 30 odsto odnosi se na ugovore o djelu, osam odsto na ugovore o dopunskom radu, dok ostatak otpada na ostale vrste ugovora o radnom angažovanju.

Mediji su izvještavali i o konkursima za šest direktora direktorata, odnosno pomoćnika ministra koji su raspisani za potrebe Ministarstva kapitalnih investicija dvije sedmice prije izbora.

ASK je nastavila sa praksom tumačenja Zakona o sprječavanju korupcije u pravcu ignorisanja i odobravanja praksi partijskog zapošljavanja koje temeljno podrivaju integritet izbornog procesa. Naime, ASK se oglasila nenadležnom za praćenje masovnog zapošljavanja na neodređeno vrijeme, i legitimisala ovu negativnu pojavu odnoseći se prema njoj kao prema legalnom i legitimnom djelovanju. Ova institucija je još jednom pokazala da nema profesionalnu hrabrost i odgovornost da se suprotstavi političkim zloupotrebama u izbornom procesu.

CDT je u periodu od 26. maja zaključno sa 8. junom registrovao brojne slučajeve funkcionerske zloupotrebe resursa i državnog aparata što je za posljedicu imalo stvaranje institucionalne prednosti i bolju poziciju uoči održavanja parlamentarnih izbora. Dominantni akteri ovih aktivnosti su predstavnici Vlade, ali su zabilježeni slučajevi funkcionerske kampanje na lokalnom nivou. U pojedinim slučajevima u njoj su učestvovali i funkcioneri preduzeća u većinskom državnom vlasništvu.¹

1 Prilikom utvrđivanja koji događaj predstavlja zloupotrebu, a koji je neophodan redovni posao funkcionisanja, makar i tehničke Vlade, koristili smo dva test pitanja. Prvo, da li je aktivnost nešto bez čega se ne može, odnosno da li će njenim izostankom biti propuštena neka važna prilika za razvoj države. I drugo, da li bi ta aktivnost mogli biti ostvarena bez javnog ekspoziranja i/ili prisustva javnog funkcionera.

Od 67 zabilježenih slučajeva obavljanja javnih poslova i odluka funkcionera u naznačenom periodu, njih 42 nedvosmisleno predstavlja različite vrste pomenutih zloupotreba. Dakle, državni funkcioneri su, u naznačenih 14 dana, imali dnevno u prosjeku tri aktivnosti koje predstavljaju funkcionersku kampanju.

Mediji i dezinformacije

Velika većina predizborne kampanje protekla je bez značajnijih dezinformacija, uz uvijek prisutno pristrasno izvještavanje, odnosno davanje prednosti pojedinim listama u nekim medijima. Tim CDT-ovog portala Raskrinkavanja koji je specijalizovan za borbu protiv dezinformacija, je od početka maja, prateći medije i viralne objave na društvenim mrežama, zabilježio znatno manji broj dezinformacija nego u prethodna dva izborna ciklusa.

Kao i u prethodnim izbornim procesima, nezaobilazan je pokušaj uticanja na birače objavljivanjem lažnih istraživanja. Najočigledniji primjer bilo je dijeljenje navodnog istraživanja javnog mnjenja pripisanog IPSOS-u, iz kojeg su za Raskrinkavanje potvrdili - da je lažno. Tim Raskrinkavanja zabilježio je i čitav niz sumnjivih istraživanja javnog mnjenja koja su dijeljena bez podataka o tome ko ih je radio, zbog čega je bilo nemoguće utvrditi da li su lažna iako se, zbog činjenice da sadrže ogromne varijacije navodne podrške partijama, može osnovano sumnjati da su lažna.

Usljedilo je dijeljenje lažne izjave lidera pokreta Evropa sad, Milojka Spajića, o mogućim postizbornim koalicijama, dijeljenje fotografije kuće koja navodno pripada premijeru Dritanu Abazoviću, a za koju je utvrđeno da je preuzeta sa interneta i da nema veze sa predsjednikom Vlade. Pojedini marginalni portali pokušali su da zbog dijeljenja programa DPS-a, optuže dnevni list Dan da je bilten te partije, ignorišući time opštepoznatu činjenicu da je u pitanju plaćeni politički marketing, kakav je prisutan u svim medijima, naročito u vrijeme kampanje. Objavljeno je i da na izborima učestvuje lista „La casa de papel“ i to dvije nedjelje nakon što je DIK odbila tu listu. Zabilježeni su indirektni napadi na pojedince i partije.

Iako su lokalne i predsjedničke izbore pratili kao da se dešavaju u njihovoj državi, tabloidi iz Srbije su za parlamentarne izbore pokazali mnogo manje interesovanja i treba napomenuti da su u vrijeme predizborne kampanje na tim portalima dominirale teme Kosova i protesta u Beogradu. Ovoga puta na televizijama bliskim partiji predsjednika Srbije, Aleksandra Vučića, nije bilo specijalnih emisija o crnogorskim izborima što je bio slučaj tokom prethodnih izbornih ciklusa.

Ipak, tabloidi iz Srbije opet su izvještavali apsolutno pristrasno dajući prednost i podršku koaliciji Za budućnost Crne Gore, dok su druge liste i kandida-

ti dobijali prostor skoro isključivo kada se o njima negativno piše. Aktivnija uključenost beogradskih tabloida zabilježena je nakon slučaja Do Kvon, kada su ti portali evidentno dali prednost narativu kojim se optužuje lider pokreta Evropa sad Milojko Spajić i većinom ignorišući njegove i stavove njegove partije o ovom pitanju.

Izborni dan

Izborni dan je protekao u mirnoj atmosferi, uz generalno poštovanje procedura, i uz manje, uglavnom tehničke, nepravilnosti.

Na samom otvaranju na nekoliko biračkih mjesta nam je prijavljeno da su dobili manji broj glasačkih listića od broja upisanih birača.

Takođe, na nekoliko biračkih mjesta naši posmatrači su registrovali da su birački odbori nepotpuni, te da glasanje sprovode tek tri ili četiri člana stalnog sastava. Podsjećamo da dok je biračko mjesto otvoreno i traje glasanje na njemu moraju biti prisutni svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamjenici.

Tokom dana na manjem broju biračkih mjesta zapažene su i povrede tajnosti glasanja, u vidu javnog glasanja ili fotografisanja glasačkih listića. Uočili smo i primjere glasnog izgovaranja imena birača, što nije dozvoljeno.

Na nekoliko biračkih mjesta u više opština je došlo do kratkotrajnog prekida napajanja električnom energijom, ali to nije imalo uticaja na sprovođenje procedure glasanja.

Na manjem broju biračkih mjesta zabilježeni su i problemi sa funkcionisanjem uređaja za elektronsku identifikaciju.

Ozbiljniji problem je zabilježen na biračkom mjestu broj 21 u Tuzima, gdje je došlo do prekida glasanja i zatvaranja biračkog mjesta, bog incidenta između članova biračkog odbora vezanog za glasanje putem pisma.

Rezultati

Naša organizacija, sa preko 459 akreditovanih posmatrača/ica, je u toku izbornog dana i nakon zatvaranja biračkih mjesta sprovodila paralelno prebrojavanje glasova na osnovu reprezentativnog uzorka. Sat vremena nakon zatvaranja biračkih mjesta uzorci su bili dovoljno popunjeni da su na pružali pouzdanu sliku rezultata izbora.

Na ovaj način ispunili smo svoju društvenu ulogu, da u momentu kad izborna administracija nije u stanju da brzo prebroji glasove na izborima, da mi to uradimo u rekordnom roku i na taj način spriječimo eventualno preuranjeno proglašavanje pobjede od pojedinih kandidata.

Izborna lista	CDT projekcija na uzorku	DIK privremeni rezultati	Statistička greška
Jasno je! - Bošnjačka stranka - mr Ervin Ibrahimović	6,84%	7,09%	-0,25
HGI – Na pravoj strani svijeta	0,70%	0,74%	-0,04
“ПРАВДА ЗА СВЕ!” - др ВЛАДИМИР ЛЕПОСАВИЋ	2,70%	2,77%	-0,07
SNP - DEMOS - ZA TEBE	2,81%	3,13%	-0,32
“НАРОДНА КОАЛИЦИЈА – СЛОЖНО И ТАЧКА” - (Дејан Вукшић - Демохришћански покрет; Марко Милачић – Права Црна Гора; Владислав Дајковић – Слободна Црна Гора; Драгица Перовић - Демократска српска странка; др Новица Станић - Покрет за Пљевља)	1,09%	1,20%	-0,11
ALBANSKA ALIJANSA – ALEANCA SHQIPTARE	1,45%	1,50%	-0,05
Preokret za sigurnu Crnu Goru – Srđan Perić	1,55%	1,60%	-0,05
Pokret za promjene - PRVO CRNA GORA - Nebojša Medojević - Reforme za spas zemlje	0,67%	0,66%	0,01
DA. MI MOŽEMO ZA GRAĐANSKU CRNU GORU!	0,51%	0,48%	0,03
ZAJEDNO! Za budućnost koja ti pripada - Danijel Živković (DPS, SD, DUA, LP)	23,00%	23,26%	-0,26
EVROPA SAD – MILOJKO SPAJIĆ	25,96%	25,55%	0,41
SDP – ZA NAŠU KUĆU	2,91%	2,90%	0,01
ALEKSA I DRITAN - HRABRO se broji!	12,95%	12,50%	0,45
ЗА БУДУЋНОСТ ЦРНЕ ГОРЕ (НОВА СРПСКА ДЕМОКРАТИЈА, ДЕМОКРАТСКА НАРОДНА ПАРТИЈА ЦРНЕ ГОРЕ, РАДНИЧКА ПАРТИЈА)	15,15%	14,76%	0,39
Albanski forum - Nik Gjeloshaj “BESA za Evropski Razvoj” Forumi shqiptar - Nik Gjeloshaj “BESA për Zhvillim Evropian”	1,71%	1,88%	-0,17

